

Författningsfrågor

Vid årets riksdag har ett ganska stort antal motioner väckts i författningsfrågor, och några av dem är av betydande allmänt intresse. Därmed påstås inte att förslagen är nya eller bygger på nya tankar. Tvärtom, nästan genomgående är det gamla reformkrav som tagits upp ur papperskorgarna, och de reflexioner som ackompanjerar dem är slitna sedan årtionden. Någon nämnvärd intellektuell ansträngning, vare sig i form av läsning eller fundering, har man inte kostat på sig.

Det främsta undtaget är professor Herlitz motion, som går ut på att av riksdagen valda delegationer skulle inrättas för samverkan med regeringen vid behandling av vissa i varje särskilt fall angivna grupper av ärenden. I motiveringen betonas att riksdagen förlorat i inflytande under senare år, medan makten alltmer samlats hos regeringen; genom ett system med riksdagsdelegationer kunde måhända denna utveckling brytas. Hr Herlitz är gammal anhängare av samregering, och hans förslag ter sig som ett i resignationens tecken uppfunnet surrogat för denna större tanke. Det vore orimligt att ovillkorligt ta avstånd från förslaget; i vissa speciella fall kan det kanske med framgång praktiseras. Men att söka en generell förändring av förhållandet mellan statsmakterna på denna väg vore förvisso förfelat. En samregering, en permanent samlingsregering, kunde väntas medföra en ny anda av självständighet inom riksdagen; debatten inom representationen, liksom inom pressen, kunde bli aktivare, mer kritisk och framför allt mindre partibunden om partierna inte längre kände det som en plikt att antingen prisa eller nedsätta den sittande regeringen. De föreslagna delegationerna kan inte gärna tänkas verka i den riktningen; sannolikt skulle de bli en riksdagens gisslan i regeringens hand eller blott ett nytt forum för den partipolitiska taktiken. Inte minst riskabelt vore om dessa delegationer blev ett medel att undanskjuta den stora

reformtanken om samregering.

En rad partimotioner tar upp krav som redan ingående diskuterats. Folkomröstningsfrågan framförs ånyo av folkpartiet och högern i anslutning till kommittébetänkande och motioner förra våren. Det är att hoppas att oppositionen nu driver denna fråga med kraft och förmår regeringen att uppgge eller precisera sin formellt avvaktande, reellt negativa hållning. Förslaget från folkpartihåll om införande av enkamarsystem har inte samma betydelse, men dess genomförande kunde åtminstone inte skada — en representation med tvillingkamrar är meningslös, och en representation med två "karakterskilda kamrar" (som det förr hette) är odemokratisk. Mindre tilltalande är att folkpartiet i sin motion om valsättet endast tar upp rättvisesynpunkten och kräver en utbyggnad av proportionalismen. Viktigare vore att utforma ett valsätt som, enligt tankegången i en bondeförbundsmotion, kombinerade proportionalism med ökade möjligheter till personval. Det är inte omöjligt, det visar exemplen från en rad främmande länder. Ingen hoppas eller ens önskar att den svenska riksdagen skall bestå av s. k. personligheter, men något kunde vinnas i fråga om originalitet och självständighet — partiledningarna ser helt naturligt i följsamhet den främsta av dygder, men här strider deras intresse mot det allmänna intresset.

Några unga socialdemokrater (under 50 år) har kommit med en motion om demokratins reformering i största allmänhet och fått en del komplimanger för sina uppriskande och frimodiga idéer. Vid läsningen av motionen är det svårt att instämma i lovorden. "Individen förmår just så mycket som han ger ett kollektiv möjligheter att utföra: politisk historia skapas av de många med de personliga insatserna som ränning i väven", sådana förtjust serverade "sanningar" med smak av havrevälling är vad som bjuds. De till påseende utan ställningstagande framkastade tankarna på en valreform kunde emellertid bli utgångspunkt för en undersökning. I sin helhet ger motionen den obehagliga känslan att förslagsställarna genom en allmän utredning vill komma ifrån de aktuella reformfrågorna, främst den redan grundligt utredda folkomröstningsfrågan. Såsom så ofta bakom fraserna om förnyelse, översyn och utredning döljer sig, tycks det, framför allt oro för att något verkligen skall bli gjort, och snabbt gjort.

Blomstrande helvetestro

En enquête som Dagens Nyheter gjorde för något år sedan tydde på att tron på ett rejält lutherskt helvete numera är mindre vanlig även bland präster; man talar visserligen fortfarande om helvetet, men menar därmed något så oklart och allmänt och osäkert att ingen behöver känna sig orolig. Kyrkoadjunkt Lennart Laring i Oscars hör emellertid inte till dessa av tidens tvivel anfrätta, det visar hans uppsats i senaste numret av Oscars församlingsblad.

"Finns det ett utanför och ett innanför, frågar man. Ska himmelrikets gränser en gång dras knivskarp genom den lidande, kämpande, blödande mänskligheten och evigt dela den i två läger? Ska den himmelska gränslinjen en gång gå genom en familj och evigt skilja föräldrar och barn, ska den dras tvärs genom ett äktenskap, ska den skilja två

arbetskamrater som träla vid samma arbetsbord? Finns det ett utanför och ett innanför en gång vid himmelens port?"

Ja, svarar herr Laring, så förhåller det sig. Och han gläder sig över detta. Glädjen tar sig följande uttryck:

"Vad tjänar det till att vara kassör och dag för dag omsorgsfullt föra sina böcker, göra sitt bästa, fullgöra sitt förtroendeuppdrag — men hela tiden veta: det blir aldrig någon revivion. Vad tjänar då allting till! Då kan man ju radera och ändra hur som helst.

Var lugn: Den stora revisionen ska komma. Våra böcker upplåtas och granskas av vårt livs store uppdragsgivare. Och just det är det, denna stora slutuppgörelse, som marar oss att leva livet med ansvar inför både Gud och människor. Detta att det finns ett utanför och ett innanför en gång i den himmelska världen ger ju ett annars ganska meningslöst liv — ett meningsfyllt ansvar — ett evigt perspektiv. Är inte det i allt sitt skakande allvar ändå befriande?"

Livet blir alltså meningslöst för herr Laring om det inte finns en himmel och ett helvete. Om de onda inte blir straffade i ett liv efter detta, så är det ingen glädje med att vara snäll. Så tänker och skriver denne kyrkoman. För hundra år sedan skrev Sveriges mest berömda konservativa filosof, Christopher Jacob Boström: "Till helvetet således med hela den gamla barbariska djävel- och helvetesläran; och dit även — hade vi så när sagt — med alla de råa och tanklösa varelser som ännu i våra dagar förkunnar henne." Men herr Laring och många av hans medbröder ser fortfarande i helvetet det enda medlet att sätta skräck i menigheten; de söker göra propaganda i panik.